

**REPERE METODOLOGICE PRIVIND ORGANIZAREA PROCESULUI EDUCAȚIONAL
ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PRIMAR,
ANUL DE STUDII 2017-2018**

Învățătorul este acela care face să crească două idei acolo unde există doar una. (Elbert Hubbard)

I. CONSIDERAȚII GENERALE ALE DEMERSULUI DIDACTIC

1.1. Cadrul normativ privind organizarea procesului educațional în învățământul primar

În anul de studii 2017-2018, realizarea procesului didactic în clasele I-IV se va organiza în baza actelor normative și reglatorii:

- Codul Educației al Republicii Moldova nr.152 din 17.07.2014);
- Cadru de referință al curriculumului național (Ordinul Ministrului educației nr. 432 din 29 mai 2017);
- Planul-cadru pentru învățământul primar, gimnazial și liceal pentru anul de studii 2017–2018(Ordinul ministrului educației nr. 180 din 29 martie 2017);
- Organizarea procesului educațional în învățământul preșcolar, primar și secundar general, anul de studii 2017 - 2018;
- Standardele de eficiență a învățării (Ordinul ministrului educației nr. 1001 din 23.12. 2011);
- Curriculumul școlar, clasele I-IV (Ordinul ministrului educației nr. 331 din 12.05.2010);
- Ghidul de implementare a Curriculumului modernizat pentru treapta primară de învățământ (Ordinul ministrului educației nr. 597 din 30.06.2011);
- Instrucțiunea privind organizarea procesului educațional și aplicarea curriculumului modernizat pentru clasele I-IV în condițiile activității simultane (Ordinul ministrului educației nr.05 din 06 ianuarie 2012);
- Curriculum la dirigenție. Clasele I-IV, 2007;
- Curriculum „Securitatea traficului rutier” (Ordinul ministrului educației nr.69 din 25.07.2006);
- Programul de instruire la „Protecția Civilă și apărarea traficului rutier” (Ordinul ministrului educației, Ministerului afacerilor interne nr.669/136 din 21.08.2009);
- Manualele școlare pentru clasele I-IV aprobate de Ministerul Educației al Republicii Moldova;
- Ghidul învățătorului la toate disciplinele școlare aprobate de ME al Republicii Moldova.
- Regulamentul cu privire la organizarea claselor/grupelor cu program prelungit (Ordinul ministrului educației nr. 1096 din 30 decembrie 2016);
- Metodologia de înscriere a copiilor în clasa I. (Ordinul ministrului educației nr.305 din 30 martie 2016; Ordinul nr.148 din 21 martie 2017);
- Evaluarea criterială în bază de descriptori în învățământul primar. Ghid metodologic pentru cadrele didactice, aprobat la Consiliul național pentru curriculum, Ordinul 862 din 07 septembrie 2015);

- Instrucțiune cu privire la implementarea Metodologiei evaluării criteriale prin descriptori în învățământul primar, clasa I (aprobată la Consiliul național pentru curriculum, Ordinul nr. 862 din 07.09.2015);
- Metodologia privind implementarea evaluării criteriale prin descriptori în clasele I-II (Ordinul 623 din 28.06.2016);
- Evaluarea criterială prin descriptori în învățământul primar. Ghid metodologic. Clasa a II-a.(Ordinul 265 din 28 aprilie 2017)
- Standardele de eficiență a învățării (Ordinul ministrului educației nr. 1001 din 23.12.2011);
- Codul de etică a cadrului didactic.
<http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=363796>
Publicat: 18.03.2016 în Monitorul Oficial Nr. 59-67, art. Nr : 407.
- Regulamentul de organizare și funcționare a instituțiilor de învățământ primar și secundar, ciclul I și II care poate fi accesat la adresa:
- http://edu.gov.md/sites/default/files/regulament_organizare_si_functionare_institutii_invata_mint_gene.pdf;
- Regulamentul de notare și evaluare a rezultatelor școlare, promovarea și absolvirea care poate fi accesat la adresa:http://edu.gov.md/sites/default/files/regulament_evaluare_promovare_transfer_2016.pdf.

1.2. Obiectivele învățământului primar în anul de studii curent se vor centra pe:

- asigurarea realizării planului-cadru pentru anul de studii 2017-2018;
- evaluarea criterială prin descriptori în clasa I, a II-a, a **III-a**;
- monitorizarea implementării orelor opționale, în baza curricula aprobate de Consiliul Național pentru Curriculum;
- coordonarea activităților metodice vizând învățarea bazată pe competențe și dirijarea învățării eficiente a școlarului mic, prin dezvoltarea motivației intrinseci;
- coordonarea coerentă a parteneriatelor educaționale în beneficiul elevului;
- managementul temelor la domiciliu;
- îmbunătățirea strategiilor didactice în scopul asigurării unei lecții moderne, centrată pe profunzime și calitate, corelată cu particularitățile individualizate ale copiilor;
- consilierea cadrelor didactice și a părinților în domeniul educației incluzive;
- îmbunătățirea competențelor de lectură;
- dezvoltarea competențelor de calcul;
- pregătirea elevilor pentru evaluarea națională la clasa a IV-a;
- asigurarea accesului egal și universal la educație de calitate la nivelul învățământului obligatoriu prin înscrierea la școală a tuturor copiilor, respectând Metodologia de înscriere a copiilor în clasa I.

1.3. Organizarea Comisiilor Metodice în învățământul primar

Obiectivele prioritare ale activității metodice în anul școlar 2017-2018 sunt:

- Îmbunătățirea procesului educațional la disciplinele școlare, ținând cont de recomandările scrisorii metodice.
- Diseminarea experiențelor pedagogice eficiente ale cadrelor didactice care au avansat în grad didactic.
- Implementarea pedagogiei competențelor la disciplinele școlare.
- Sprijinul metodologic în creșterea competenței profesionale a cadrelor didactice și a certificării acestora cu succes.
- Asigurarea potențialului educativ al activităților școlare și extrașcolare.

1.4. Nomenclatorul documentelor comisiei metodice

1. Componenta *Comisiei metodice*;
2. Raportul de activitate pentru anul 2016- 2017;
3. Analiza de nevoi (puncte tari, slabe, oportunități și amenințări);
4. Lista cursurilor de formare finalizate de fiecare membru al *Comisiei metodice*;
5. Planul managerial al *Comisiei metodice*;
6. Graficul semestrial al *Comisiei metodice*;
7. Schemele orare;
8. Procesele-verbale al activităților metodice;
9. Proiectele lecțiilor publice;
10. Fișele de asistență.

1.5. Teme de cercetare orientative în cadrul comisiilor metodice și a rapoartelor de autoevaluare în cadrul atestării cadrelor didactice:

- Tehnici active de caracterizare a personajului literar.
- Dezvoltarea autocunoașterii la școlarii mici prin intermediul textului literar.
- Aspecte de realizare a standardului referitor la optimizarea calculelor.
- Compunerile, mijloc de cultivare și stimulare a creativității elevilor din ciclul primar.
- Utilizarea eficientă a instrumentelor de evaluare criterială bazate pe descriptori în clasele primare.
- Dezvoltarea experiențelor de calcul în situații de învățare modelate și în situații reale de viață.
- Dezvoltarea la elevi a interesului pentru opera de inspirație istorică în contextul educației literar-artistice.
- Dezvoltarea socio-emoțională a elevilor de vârstă școlară mică.
- Diversificarea metodelor de evaluare pentru optimizarea procesului de învățare activă în clasele I-IV.
- Eficientizarea procesului educațional în cheia paradigmei centrării pe copil.
- Eficientizarea procesului educațional prin valorificarea pedagogiei competențelor.
- Eficiența metodelor alternative de evaluare în dezvoltarea competențelor de autocunoaștere și *a învăța să înveți*.
- Modalități practice de asigurare a continuității în treapta primară de învățământ.
- Impactul formativ al pedagogiei proiectului în dezvoltarea competențelor.
- Impactul orelor opționale în dezvoltarea competenței acțional-strategice la elevii de vârstă școlară mică.
- Importanța parteneriatului școală-familie în motivația pentru învățare a elevilor din treapta primară.
- Învățarea vizibilă (visible learning) - oferire de șanse egale în învățare.
- Jocul didactic – metodă propice pentru dezvoltarea competențelor de calcul la vârsta școlară mică.
- Managementul clasei în învățământul primar. Metode de cunoaștere a relațiilor interpersonale și de stimulare a coeziunii grupului.
- Receptarea cronotopului (timp și spațiu) în textul literar de către elevii claselor primare.
- Modalități de investigare/evaluare a capacității copilului de a se integra în clasa I.
- Modalități de sporire a fluenței calculului oral și scris.
- Organizarea procesului de evaluare prin descriptori – componentă de bază în asigurarea calității în educație.
- Pedagogia diferențiată - modele de implementare.
- Abordarea în demersurile didactice a stilurilor de învățare la elevii claselor primare.
- Prevenirea și combaterea dificultăților de învățare specifice în învățământul primar.

- Autoevaluarea ca element esențial în autoreglarea învățării.
- Sporirea calității proiectării curriculare (de lungă, de scurtă durată) din perspectiva constructivistă.
- Strategii de rezolvare a unor conflicte sau de atenuare a unor stări tensionate între elevi, între cadrul didactic și elevi, între părinți și cadrul didactic, între părinți și elevi etc.
- Valorificarea dimensiunilor școlii prietenoase copilului în managementul calității.
- Valorificarea în demersul didactic a principiilor evaluării criteriale prin descriptorii.
- Modelul *învățării depline* și contribuția la dezvoltarea autonomiei elevului.

1.6. Portofoliul învățătorului include:

1. Documente normative (Planul cadru, Curriculum...).
2. Rezultatele evaluărilor sumative, evaluărilor naționale școlare.
3. Schema orară.
4. Planificarea de lungă durată.
5. Proiecte de lecții, proiecte ale activităților extracurriculare.
6. Conținutul testelor de evaluare inițială, evaluări formative, evaluări sumative.
7. Fișe de înregistrare a rezultatelor.
8. Portofolii ale elevilor.
9. Proiecte ale elevilor.
10. Instrumente specifice pentru monitorizarea progresului individual al elevilor clasei.
11. Dosarul parteneriatelor cu părinții;
12. Componenta comitetului părintesc;
13. Orarul întâlnirilor cu părinții.
14. Procese verbale;
15. Chestionare aplicate părinților etc.

II. REPERE ORGANIZATORICE ȘI METODOLOGICE

2.1. Orarul lecțiilor și al activităților extracurriculare va fi aprobat la Consiliul de administrație a instituției de învățământ până la 01 septembrie 2017.

Durata lecției în clasa I în semestrul întâi, în luna septembrie, constituie **35 minute**, în clasa I în semestrul II și în clasele II-IV este **de 45 de minute**.

Durata recreațiilor constituie 10-15 minute după fiecare lecție. După lecția a II-a sau a III-a se programează o pauză mare de 15-20 de minute.

Orarul sunetelor este discutat și aprobat la Consiliul de administrație până la 01.09.2017.

2.2. Disciplinele opționale

Disciplina opțională este o disciplină de învățământ propusă la alegere elevilor, diferită de cele existente în trunchiul comun, care are drept scop aprofundarea, extinderea, integrarea și inovarea cunoștințelor elevului din unul sau mai multe domenii. Curriculum la disciplina opțională este elaborat de cadre didactice, specialiști în domeniu, discutat la consiliile instituțiilor acreditate și aprobat de minister.

Lista disciplinelor opționale aprobate la Consiliul Național pentru Curriculum este plasată pe site-ul ME, conform algoritmului: www.edu.gov.md; pagina SISTEMUL EDUCAȚIONAL, meniul - ÎNVĂȚĂMÂNT GENERAL, directoriul - ACTE NORMATIVE, subdirectoriul - CURRICULUM. Lista va fi completată cu alte curricula opționale, pe măsură ce vor fi aprobate la Consiliul Național pentru Curriculum.

În organizarea orelor opționale se va respecta prevederile normative și reglatorii, diversificarea ofertei curricula opționale, repartizarea orelor în baza opțiunilor elevilor și nu a posibilităților cadrelor didactice.

Disciplinele opționale nu se evaluează prin note. În catalog se înregistrează doar absențele elevilor.

2.3. Activități extrașcolare

În scopul organizării activităților extrașcolare (cor, cerc de dans, orchestre, artă decorativă aplicată, design, ikebana, artizanat, pictură, grafică, activități de cercetare la disciplinele de studii etc.), se prevăd câte 8 ore săptămânal pentru fiecare complet de clase I-IX. Activitățile extrașcolare se vor înregistra în Catalogul destinat orelor extrașcolare.

2.4. Grupe / clase cu program prelungit

În învățământul primar pot fi constituite grupe / clase cu program prelungit, în conformitate cu art. 27 p. (6) al Codului educației și a Regulamentului cu privire la funcționarea claselor și grupelor cu program prelungit; (Ordinul Ministrului educației nr. 1096 din 30 decembrie 2016).

2.5. Clase cu profil

Clasele cu profil pot fi deschise numai în cazul în care sunt întrunite următoarele condiții:

Sunt identificate surse financiare suficiente;

Instituția dispune de cadre didactice calificate în domeniul profilului selectat;

Există suport curricular;

Există bază materială care permite organizarea eficientă a procesului educațional;

Există avizul pozitiv al OLSDÎ și al Ministerului Educației.

2.6. Protecția vieții și sănătății elevilor

Formarea deprinderilor de comportament responsabil la traficul rutier și în cazul situațiilor excepționale se realizează în baza conținuturilor integrate în cadrul disciplinelor școlare din Planul cadru pentru clasele I-IV.

2.7. Resurse didactice

- Auxiliarele **nu sunt obligatorii**, prin urmare **nu se impun**. Ele vor fi atent selecționate și achiziționate ca urmare a consultării părinților și elevilor.
- Decizia despre selecția auxiliarelor se va coordona cu managerul responsabil pentru învățământul primar.

2.8. Managementul didactic al lecției moderne în școala primară

Recomandăm respectarea următoarelor cerințe generale față de lecția modernă:

- Proiectarea obligatorie a lecției.
- Respectarea tipologiei lecțiilor centrate pe formarea de competențe: lecție de formare a capacităților de dobândire/înțelegere/aplicare/analiză-sinteză/ evaluare a cunoștințelor; lecție mixtă.
- Utilizarea coerentă a modelelor de proiectare a lecției: clasic, ERRE sau un alt model de proiectare constructivistă.
- Centrarea pe personalitatea elevului, având ca bază motivația învățării.
- Relevanța și eficiența conținuturilor.
- Proiectarea obiectivelor clare, măsurabile, desemnând comportamente direct observabile.
- Racordarea obiectivelor la produsul lecției.
- Asigurarea ritmului constant activ al lecției.
- Asigurarea continuității la nivelul verigilor instrucționale.
- Asigurarea moderată în utilizarea mijloacelor instrucționale, evitând surplusul.
- Promovarea activităților în grup.
- Utilizarea metodelor active și interactive, evitând saturația.
- Coordonarea recapitulării zilnice a materiei.

- Coordonarea recapitulării prezentărilor/lecțiilor propriu-zise.
- Coordonarea lucrului individual în clasă.
- Coordonarea discuțiilor în clasă.
- Utilizarea metodelor de încurajare a discuțiilor în clasă.
- Coordonarea proiectelor și a învățării prin problematizare.
- Realizarea etapei de extindere (conform cadrului ERRE) a lecției, ca element esențial în autoreglarea învățării, corelată cu temele la domiciliu.
- Asigurarea utilizării metodelor de autoevaluare, bazate pe criterii de succes.
- Utilizarea reflecției și a conexiunii inverse ca elemente esențiale în autoreglarea învățării.

2.9. Managementul temelor la domiciliu în învățământul primar

În anul școlar 2017-2018 recomandăm implicarea cadrelor didactice și manageriale pentru cercetarea aspectului ce ține de **temele la domiciliu** în învățământul primar. Este necesar ca fiecare participant al sistemului educațional (profesori, manageri, părinți, educatori) să-și revizuiască atitudinea față de temele la domiciliu. Decizia privind temele pentru acasă să aibă la bază o reflecție pedagogică: *Este utilă? De ce? Este necesară o diferențiere în stabilirea temelor? Cât timp va dura efectuarea temei? Cât durează efectuarea tuturor temelor? Cum voi verifica tema? Care sunt punctele vulnerabile? Ce posibile decizii pot lua în funcție de constatări?*

Este necesară **implementarea următoarelor practici:**

- **În clasa I**, în prima jumătate de an, elevii **nu vor primi teme scrise la domiciliu**. Temele la domiciliu vor fi orientate pe observare, comunicare, interacțiune cu membrii familiei, de planificare a activităților pentru a doua zi, de responsabilizare pentru pregătirea rechizitelor necesare, de menaj al propriilor obiecte școlare (ghiozdan, penar, ustensile pentru disciplinele artistice). Accentul cade pe acomodarea la viața școlară, pe schimbul ritmului de viață, adaptat stilului școlar.
- Părinții vor fi instruiți pentru astfel de activități ale copilului și vor încerca să contribuie la autonomia elevului. Se va explica despre faptul că temele făcute la domiciliu contribuie la adaptarea emoțională față de școală. Unii părinți așteaptă totuși teme în care copilul să producă ceva vizibil. Se vor oferi recomandări părinților în primele zile de debut școlar, astfel ca parteneriatul cu familia să fie cât mai eficient.
- **În semestrul al doilea, clasa I**, dar și în continuare vor apărea temele scrise, care trebuie foarte bine dozate și gândite. Învățătorii, fiind și diriginți **vor echilibra temele** pentru a evita suprasolicitarea elevului. Vor coordona și cu specialiștii-profesori care predau la clasele primare.
- **Diferențierea temelor la domiciliu**. Elevul trebuie să aibă posibilitatea alegerii sarcinilor de învățare în consens cu propriile necesități și doleanțe. Aceste necesități rezultă din reușita/nereușita elevului. Se recomandă implementarea **temelor la alegere**. Învățătorul propune 2-3 teme la alegere, de obicei aceste teme sunt de același grad de dificultate. Elevul motivează alegerea.
- Sarcinile de lucru ale elevilor spre a fi realizate trebuie să răspundă următoarelor cerințe: să vizeze obiective care pot fi atinse prin muncă independentă; să corespundă particularităților de vârstă și individuale ale acestora; să fie bine înțelese; să se asigure în prealabil, în clasă, o pregătire corespunzătoare pentru efectuarea lor.
- **Timpul efectiv de lucru, atât pentru temele orale cât și pentru cele scrise sau practice, să nu depășească 1 oră pentru clasa I; 1,5 ore pentru clasa a II-a; 2 ore pentru clasa a III-a și clasa a IV-a.**
- Semnalăm aici și controversatele teme pentru vacanță, văzute de unii învățători ca teme de recapitulare, de menținere a atenției și interesului elevilor sau de combatere a uitării. Pledăm pentru păstrarea autenticității vacanței ca timp liber al elevului, recapitularea

subcompetențelor necesare noilor învățări fiind posibilă în perioada de început a unui semestru-an, sub conducerea **învățătorului**, după evaluarea inițială.

2.10. Dominante ale evaluării în școala primară

În anul școlar 2017-2018 se va implementa Metodologia privind evaluarea criterială prin descriptorii în Învățământul primar, clasele I, II, III.

Amintim că evaluarea nu are drept scop doar notarea. Acest element important al triadei (predare - învățare-evaluare) va fi prezent la fiecare lecție. A nu se interpreta eronat concepția evaluării ca o finalitate a unității de învățare, ci ca o componentă care asigură feed-backuri parțiale cumulate cu rezultate pozitive în feed-backuri finale.

Scopul principal al evaluării rezultatelor școlare este perfecționarea continuă a procesului de predare-învățare. Pentru a-și îndeplini acest scop, evaluarea trebuie să descrie în mod obiectiv ceea ce pot realiza elevii, să clarifice natura dificultăților pe care aceștia le au în învățare și să indice soluții pentru îmbunătățirea rezultatelor întregului proces. Demersurile didactice corespunzătoare trebuie să fie centrate pe elev, dar nu pe conceptele de învățare. Accentul trece de la „ce” să se învețe spre „în ce scop” și „cu ce rezultate”.

Recomandăm aplicarea **procedului „R” RECUPERARE**, care presupune următorii pași:

- Respectăm principiul motivării pentru învățare, principiul succesului și corelării evaluărilor formative cu cele sumative condiționează o evaluare fără eșec, astfel încât în sensul evaluării pozitive **nu se va folosi calificativ sau notă insuficientă.**
- În cazurile excepționale, când se constată elemente de nereușită (motiv de boală, abandon școlar, absențe motivate/nemotivate) se va recurge obligatoriu la activități de **recuperare.**
- În catalog, în dreptul numelui elevului nu se menționează niciun calificativ (clasele 1,2,3), nicio notă (clasa a 4-a) pentru perioada recuperării.
- Învățătorul va realiza un plan de recuperare, coordonat cu șeful comisiei metodice sau directorul-adjunct pentru învățământ primar. Despre planul de recuperare e recomandabil să fie informați părinții.
- Perioada de recuperare se realizează **timp de o săptămână** după revenirea elevului (sau din momentul stabilirii planului de recuperare).
- Se recomandă, după re/scrierea (realizarea repetată) evaluării sumative să se înregistreze în ziua recuperării calificativul respectiv. În catalog, la rubrica *Notă* să se scrie *recuperare.*
- Dacă elevul a absentat în ziua evaluării sumative, se stabilește un termen de recuperare a acesteia, iar calificativul se va înregistra în ziua recuperării. În catalog, la rubrica *Notă* să se scrie *recuperare.*
- Pentru copiii cu CES se va folosi același sistem criterial în evaluare, dar aplicat pe baza *Planului educațional individualizat.*
- **Notă:**
- **Ce facem dacă elevul a lipsit înainte de evaluarea sumativă?**
- Dacă elevul a absentat din diferite motive, nu se recomandă a-l încadra imediat după revenire în evaluarea sumativă. Acest fapt îi poate asigura din start insuccesul.
- Se recomandă să se ofere proba/testul/evaluarea în cazul în care elevul acceptă.
- Se va lua în considerare doar rezultatul acceptat de elev.
- Dacă elevul nu a reușit să realizeze proba, se intervine după procedeul „R” (Recuperare).

Ce deosebiri există între EF și ES, în contextul ECD?

	Evaluare Formativă	Evaluare Sumativă
Proiectarea didactică	<i>La sfârșitul lecției, elevul va fi capabil să...</i>	<i>La sfârșitul lecției, elevul va demonstra că...</i>

Conținutul evaluării	Probe, exerciții, alte produse evaluabile etc.	Test docimologic scris, probă de evaluare orală, proiect individual etc.
Aspectul criterial	Se folosesc <u>criterii de succes</u> . Criteriile de succes servesc pentru eficientizarea învățării.	Se folosesc <u>criterii de evaluare (pe baza curriculumului)</u> . Criteriile de evaluare se regăsesc în barem.
Descriptorii de performanță	Descriu calitativ criteriul de succes.	Descriu nivelul de performanță atins: FB, B,S (R)

Documentația ECD

- Fiecare învățător va avea la dispoziție Metodologia ECD, la clasa în care predă.
- Fiecare învățător va deține obligatoriu în proiectarea de lungă durată criteriile de succes, extrase din Metodologia ECD, la clasa respectivă.
- Se recomandă ca fiecare elev să aibă un portofoliu de evaluare în care se vor aduna lucrările scrise, fișele de evaluare, grile/fișe de autoevaluare, teste, probe etc. drept dovadă de înregistrare a performanțelor școlare.
- Diagrama de monitorizare reprezintă un instrument de colectare a datelor de către învățător. Se recomandă cadrelor didactice de a-și organiza diagrama de monitorizare a performanțelor elevilor în propria manieră, cu propriile instrucțiuni de completare pentru întreg colectivul de elevi.
- Învățătorii vor organiza pe parcursul anului școlar, în contextul pedagogizării părinților, mai multe sesiuni de tip seminare, ateliere, lectorate în care vor explica modalitățile de colaborare cu școala, sprijinul copiilor în învățare, ghidarea temelor pentru acasă etc.
- Părinții fac cunoștință cu tabelele de performanță pentru anul curent la prima ședință/atelieră dedicate organizării procesului educațional în clasa curentă.
- Criteriile de succes se prezintă, de asemenea, la prima ședință cu părinții, explicându-se eventual unele situații noi și se plasează la panoul de avize al clasei, la începutul anului școlar.
- Părinții vor fi informați despre existența metodologiei și a criteriilor de succes pe siteul edu.gov.md
- Este recomandabil părinților să multiplice criteriile de succes, avându-le la domiciliu.

Învățătorul-diriginte întocmește un proces verbal în care părinții semnează că au luat cunoștință cu *Tabelele de performanță* și criteriile de succes pentru anul curent de studii.

Tabelul de performanță școlară:

- Este un instrument unic pentru toți elevii din Republica Moldova.
- Capacitățile/competențele specifice sunt racordate la standardele curriculare de performanță pe fiecare clasă separat.
- Este un document care urmează copilul pe tot parcursul școlarității mici.
- Prezintă rezultatele individuale ale elevului, sub formă de descriptori de performanță.
- Se completează în fiecare an de către învățătorul-diriginte și specialiștii la disciplinele școlare.
- Se completează și se prezintă părinților pe parcursul lunii mai, cu semnătura dirigintelui.
- Părinții semnează tabelul de performanță pentru fiecare an de studii.
- Administrația instituției de învățământ aplică ștampilă și semnătură după semnătura părintelui.
- Se păstrează la administrația instituției de învățământ în dosarul personal.
- Constituie o informație veridică pentru transferul în altă instituție.

- Tabelele de performanță ale elevilor se vor completa în clasa a III-a din anul școlar 2017-2018 cu o dimensiune nouă: Formarea personalității, care este reprezentată în tabelul următor.

Elevul/Eleva va demonstra următoarele abilități	Rezultatul elevului			PEI
	De cele mai multe ori	Deseori	Câteodată	
Copilul ca subiect al învățării				
1. Se implică în învățare.				
2. Este atent(ă).				
3. Își îmbunătățește tehnicile de lucru.				
4. Este autonom (ă) în învățare.				
5. Este perseverent (ă) în rezolvarea sarcinilor de lucru.				
6. Este responsabil.				
7. Este preocupat (ă) de calitatea realizărilor sale.				
8. Efectuează corect temele.				
Copilul ca personalitate				
9. Pare fericit la școală.				
10. Are încredere în sine.				
11. Își stăpânește și își exprimă sentimentele.				
12. Este capabil să se autoevalueze.				
13. Este obiectiv în aprecieri cu colegii săi.				
Copilul și ceilalți				
14. Respectă regulile clasei.				
15. Respectă regulile școlii.				
16. Cooperează cu ceilalți.				
17. Manifestă respect față de ceilalți.				
18. Manifestă empatie față de ceilalți.				

Colaborarea cu părinții din perspectiva ECD

Ghidajul parental este o formă de dezvoltare a competențelor parentale în care *învățătorul-ghid*, sprijină părinții care învață în realizarea unei sarcini concrete furnizându-i sfaturi, formare și îndrumare.

Rolul și misiunea cadrului didactic în activitatea de ghidaj este să identifice clar soluția pentru problema în comportamentul elevului cu ajutorul întrebărilor.

Din acest motiv, **ghidajul parental** este unul dintre cele mai puternice instrumente pentru dezvoltarea copilului.

Prin organizarea activităților de ghidaj, învățătorul va fi capabil să:

- înțeleagă și punctul de vedere al părintelui;
- va vedea clar unde este blocajul;

- va afla ce resurse, cunoștințe sau abilități va avea nevoie să mai dezvolte pentru a fi cel mai bun învățător.
- va găsi soluțiile unice pentru ca părintele și copilul să fie fericiți.

Metodologia de organizare a activităților de ghidaj parental

Ce face un învățător	Ce nu face un învățător
<ul style="list-style-type: none"> • Crede în capacitățile elevului și părintelui. • Stabilește strategii de soluționare a problemei (vizite la psiholog, medic). • Îndrumă părintele pentru a schimba obiceiurile, ia atitudine proactivă. • Folosește tehnici specifice copilului în cauză. • Îi insuflă părintelui speranță. • Îl motivează . • Îl informează despre comportamentul elevului și reușita școlară. • Pune întrebări și le înregistrează. 	<ul style="list-style-type: none"> • Nu ia decizii în locul părintelui. • Nu-i dictează ce are de făcut. • Nu face ghidaj cu rudele, prietenii elevului. • Nu admite judecăți. • Nu critică, nu etichetează. • Este observator.

Organizarea activităților de tip tete-a-tete cu părinții

În timpul ședinței tete-a-tete, învățătorul analizează performanțele elevului, prezintă informații despre comportamentul acestuia la școală, precum și observații care se referă la experiențele evolutive ale elevului în toate domeniile.

O pregătire atentă de aceste ședințe, denotă o atitudine profesionistă și respectarea codului deontologic al pedagogului.

Cerințe de organizare a ședinței:

- Planificarea din timp a ședinței de tip tete-a-tete(10 minute cu fiecare dintre părinte).
- Organizareaședințelor în baza orarelor de vizită a părinților.
- Stabilirea obiectivelor ședințelor de tip tete-a-tete.
- Identificarea dificultăților de învățare a elevilor la discipline.
- Analiza performanțelor elevului.

Corelarea criteriilor, a descriptorilor și a calificativelor cu tipurile de evaluare utilizate în clasele 1,2 3, 4

În tabelul de mai jos sunt prezentate succint tipurile de evaluări, criteriile și descriptorii utilizați în anul școlar 2017-2018.

	Clasa 1	Clasa a II-a		Clasa a III-a		Clasa a IV-a	
	EI, EF, ES	EI, EF	Evaluarea sumativă Se trec în catalog notele	EI, EF	Evaluarea sumativă Se trec în catalog notele	EI, EF	Evaluarea sumativă Se trec în catalog notele.
Limba de instruire (română, rusă)	Criterii și descriptorii, fără calificative	Criterii și descriptorii, fără calificative	Criterii și descriptorii, calificative.	Criterii și descriptorii, fără calificative	Criterii și descriptorii, calificative.	Criterii și descriptorii, cunote	Criterii și descriptorii, note.
Matematica			Criterii și descriptorii, calificative.		Criterii și descriptorii, calificative.		Criterii și descriptorii, note.
Limba și literatura maternă: ucraineană / găgăuză / bulgară			Criterii și descriptorii, fără calificative.		Criterii și descriptorii, calificative.		Criterii și descriptorii, note.
Limba română în școala alolingvă			Criterii și descriptorii, fără calificative.		Criterii și descriptorii, calificative.		Criterii și descriptorii, note.
Științe			Criterii și descriptorii, fără calificative.		Criterii și descriptorii, fără calificative.		Criterii și descriptorii, note.
Limba străină			Criterii și descriptorii, fără calificative.		Criterii și descriptorii, fără calificative.		Criterii și descriptorii, note.
EMS			Criterii și descriptorii, fără calificative.		Criterii și descriptorii, fără calificative.		Criterii și descriptorii, fără note.
Educația fizică			Criterii și descriptorii, fără calificative.		Criterii și descriptorii, fără calificative.		Criterii și descriptorii, note.

Educația muzicală		Criteria și descriptori, fără calificative.	Criteria și descriptori, fără calificative.	Criteria și descriptori, note.
Educația plastică		Criteria și descriptori, fără calificative.	Criteria și descriptori, fără calificative.	Criteria și descriptori, note.
Educația tehnologică		Criteria și descriptori, fără calificative.	Criteria și descriptori, fără calificative	Criteria și descriptori, note.
Istoria				Criteria și descriptori, note.

III. MANAGEMENTUL IMPLEMENTĂRII CURRICULA LA DISCIPLINELE ȘCOLARE

3.1. LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

3.1.1. Repere de bază. Rămân actuale prevederile scrisorii metodice pentru anul de studii 2013-2014, 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018.

Evidențiem unele probleme constatate în baza rezultatelor testării naționale și a pretestării din a.2015, 2016, 2017 și venim cu recomandări metodice de rigoare pentru anumite competențe.

3.1.2. Predarea – învățarea – evaluarea din perspectiva formării competențelor

Competența: *utilizarea eficientă a tehnicilor de lectură corectă, conștientă și fluidă în scopul extinderii câmpului vizual, a vitezei și a ritmului de citire.*

Rolul citirii cursive a fost pe nedrept minimalizat sau chiar uitat (neglijat) în mod nejustificat. Ciclul primar, ca parte integrantă a sistemului de învățământ are drept sarcină principală de a-i înzestra pe elevi cu cele mai importante instrumente ale activității intelectuale – cititul și scrisul. De felul în care elevii au însușit în ciclul primar deprinderea de a citi depinde randamentul școlar și prevenirea rămânerii în urmă la învățatură, deoarece în majoritatea cazurilor elevii care nu posedă actul cititului la nivel corespunzător sânt predispuși insuccesului și la celelalte discipline de studii. De aceea trebuie de găsit elemente specifice cititului, care să permită încadrarea într-un ritm de sincronizare cu fluxul actualei explozii informaționale, pentru a evita riscul de pierderi culturale și spirituale, de rămânere în urmă, într-o zonă a inculturii, a ignoranței, a incompetenței.

Problema nu constă doar în ideea de a ajuta elevii să stăpânească tehnici eficiente de citire, dar și de a le forma deprinderea de a trece cu ușurință de la o tehnică la alta, alternând diferite tehnici de lectură pentru realizarea sarcinilor de învățare cu scopul de a evita tehnicile rudimentare, plictisitoare de recitare a materialului până la memorarea lui mecanică. De aceea e necesară luarea măsurilor de ameliorare atât la nivel de clasă, școală, cât și la nivel mai larg.

Formarea deprinderii de citire la elevi, ca instrument al muncii intelectuale, este un proces relativ lung, având în vedere faptul că a citi nu înseamnă doar simpla descifrare / decodificare a unui text, deoarece după cum afirma Robert Dottrens „A ști să citești... înseamnă a fi dobândit o tehnică ce nu prezintă valoare și interes decât dacă cel ce știe să citească înțelege ceea ce citește”

Pe parcursul anilor de școală primară se urmărește accelerarea ritmului de citire, dezvoltarea deprinderii de citire corectă. În acest sens propunem un set de procedee didactice care facilitează activitatea învățătorului la etapa *citirii multiple* (A se vedea scrisoarea metodică, 2015-2016) și creează condiții de varietate în cadrul lecției.

Competența: *lectura explicativă și lectura interpretativă–metode complementare de explorare a textelor literare.*

În citirea textelor literare simpla exersare a actului cititului nu poate asigura însușirea capacității elevilor de a se orienta într-un text, dacă nu se are în vedere, în același timp, înțelegerea mesajului unei creații literare, științifice sau de altă natură, înțelegere realizată pe baza analizei multiple a textului.

Destul de frecvent, conținutul esențial al unui text este asimilat de elevi fie prin reproducerea lui de către învățător, fie prin memorarea mecanică a acestuia. În asemenea cazuri, elevii rămân deseori doar la „litera” textului și nu sunt stimulați să analizeze, să interpreteze, să exprime opinii, impresii personale cu privire la mesajul lucrării citite.

Nu este nevoie să fie folosite toate componentele unei metode ci, mult mai eficient ar fi dacă învățătorul ar recurge doar la acelea care ar conduce la înțelegerea deplină a mesajului. Prin întrepătrunderea unor componente ale lecturii explicative cu cele ale lecturii interpretative acesta va asigura însușirea de către elevi a valorilor multiple ale mesajului unui text, precum și capacitatea acestora de a se orienta cu ușurință în textul citit.

Competența: *utilizarea corectă, în textele redactate, a elementelor de ortografie, de punctuație, coerență și de construcție a noțiunilor gramaticale.*

Evaluările naționale, dar și monitorizarea implementării curriculare au dovedit necesitatea actualizării unui management calitativ al conținuturilor la disciplina limba și literatura română. Astfel, se recomandă a se evita depășirile curriculare, în special la nivel de evaluare a ortogramelor

în conformitate cu standardele de conținut. A se vedea SM, 2015-2016, aspectul dinamic al conținuturilor curriculare, pe secvența de conținut Ortografie și punctuație.

3.1.3. Asigurarea didactică la disciplina *Limba română*.

1. Buruiană M., Cotelea S., Ermicioi A. *Limba română, Abecedar*. Prut Internațional, Chișinău, 2015.
2. Buruiană M., Cotelea S., Ermicioi A. *Limba română, Ghidul învățătorului, clasa I*. Prut Internațional, Chișinău, 2011.
3. Cubreacov N., Buruiană M., Cotelea S., Ermicioi A., *Limba română. Manual pentru clasa a II-a*, Chișinău: Î. E. P. Știința, 2011.
4. Cubreacov N., Buruiană M., Cotelea S., Ermicioi A., *Limba română. Ghidul învățătorului, clasa a II-a*. Chișinău: Î. E. P. Știința, 2011.
5. Buruiană M., Ermicioi A., Cotelea S. *Limba română. Ghidul învățătorului, clasa a III-a*. Chișinău: Î. E. P. Știința, 2012.
6. Buruiană M., Ermicioi A., Cotelea S. *Limba română. Manual pentru clasa a III-a*. Chișinău: Î. E. P. Știința, 2012.
7. Marin, M., Niculcea T. *Limba română. Manual pentru clasa a IV-a*. Cartier, 2017.
8. Marin, M., Niculcea T. *Limba română. Clasa a IV-a. Ghidul Învățătorului*. Cartier, 2017.

3.2. РУССКИЙ ЯЗЫК

3.2.1. Основные рекомендации. Учебно-воспитательный процесс в начальных классах в новом учебном году будет осуществляться в соответствии с Учебным планом на 2017–2018 год на базе модернизированного куррикулума 2010 года.

Требования к проведению уроков русского языка нашли своё отражение в Школьном куррикулуме для I–IV классов, утверждённом Коллегией Министерства Просвещения Республики Молдова 12.05.2010 г., в Гиде по внедрению модернизированного куррикулума в I–IV классах, утверждённом на заседании Национального Совета по Куррикулуму 30.06.2011 г. и в Стандартах эффективности обучения Министерства Просвещения Республики Молдова 2012 г.

Коммуникативно-компетентностный подход к системе образовательного процесса в области родного языка и конечных результатов, продиктованных потребностями самой личности обучаемого и общества в целом, явился приоритетным направлением государственных образовательных документов Республики Молдова – Школьного куррикулума по русскому языку для I–IV классов, образовательных стандартов по этому же предмету. Согласно куррикулуму, коммуникативная компетенция формируется взаимодействием языковой, лингвистической, речевой, предметной, социокультурной, прагматической компетенций и базируется на новейших достижениях в области психологии, лингвистики, психолингвистики, методики.

Создание коммуникативных тематических учебно-речевых ситуаций (на основе художественных текстов) и приближенных к естественным рассматривается современной методикой как мотивационная основа (в психологическом аспекте) и как способ организации речевой деятельности и речевого поведения учащихся, как ступень формирования речевых способностей, коммуникативно-речевых компетенций в реальной обстановке (в методическом аспекте).

3.2.2. Преподавание, обучение и оценивание с точки зрения формирования компетенций.

Коммуникативно-речевая компетенция понимается как определенная способность ученика осуществлять речевую деятельность во всех ее видах: слушании, говорении, чтении, письме, понимать чужую и порождать собственную программу речевого поведения, адекватную целям, ситуациям общения с учетом адресата и стиля речи.

Формирование коммуникативно-речевой компетенции учащихся должно осуществляться по трём направлениям:

- на лексическом уровне (работа над словом);
- на грамматическом уровне (работа над словосочетанием, предложением);
- на уровне текста (работа над связной речью).

Успех работы по каждому из названных направлений зависит от эффективности системы речевых упражнений. Важнейшие требования к речевым упражнениям – это систематичность, целенаправленность, разнообразие видов упражнений.

Задачи учителя в процессе формирования языковой и коммуникативно-речевой компетенции школьников:

- отбирать для чтения, анализа высокохудожественные произведения детской литературы;
- обеспечивать усвоение школьниками достаточного словарного запаса, грамматических форм, синтаксических конструкций – языкового материала, необходимого для грамотного построения собственных высказываний;
- создавать в условиях урока хорошую речевую среду для учащихся, приближенную к естественным условиям общения; грамотная речь самого учителя и окружающих взрослых;

- внедрять основной дидактический принцип – принцип интегрированного обучения как основы для формирования коммуникативно-речевой компетенции школьников;
- создавать речевые ситуации, побуждающие желание высказаться.

На уроках русского языка в начальных классах обучение речевой коммуникации следует проводить, уделяя особое внимание работе с текстом и соблюдая следующие структурные компоненты:

- I. Восприятие текста (на слух, зрительное, зрительно-слуховое)
- II. Выявление первичного восприятия
- III. Самостоятельное чтение учащимися текста (**с последующим осмыслением прочитанного через ответы или составление вопросов по тексту**)
- IV. Анализ текста с опорой на различные виды чтения (ознакомительное, изучающее, просмотровое)
 - 1) Определение темы, идеи
 - 2) Анализ семантического, эмоционального пространства текста
 - 3) «Языковой» (лингвистический) анализ
- V. Творческая работа

3.2.3. Оценивание результатов обучения по русскому языку

В соответствии с Кодексом об образовании Республики Молдова, оценивание результатов обучения по русскому языку, как и по всем остальным предметам начальной ступени образования, является критериальным и осуществляется через дескрипторы. С 2015-2016 учебного года критериальное оценивание через дескрипторы осуществлялось в первом классе, с 2016-2017 года продолжилось во втором классе, с 2017-2018 – в третьем классе.

Критериальное оценивание – оценивание результатов обучения, осуществляемое при помощи дескрипторов, определяющих уровень индивидуальных достижений учащегося в сравнении с ожидаемыми компетенциями.

Дескрипторы – качественные критерии оценки, которые описывают модель представления компетенций учащегося и определяют степень их реализации (минимальную, среднюю, максимальную); прямые операциональные индикаторы, наблюдаемые в достигнутом поведении учащихся и на уровне результатов и продуктов конкретной деятельности: описывают и определяют качество оцениваемого продукта. В соответствии с достигнутым уровнем, позволяют присвоить квалификационные характеристики (показатели качества): удовлетворительно, хорошо, очень хорошо.

Критерии оценивания – установленные важные качества, которые можно обнаружить в продуктах обучения и которые нужно представлять как систему.

В процессе критериального оценивания вместо отметок используются дескрипторы, характеризующие способ, с помощью которого учащийся учится и рефлексивует количественные и качественные результаты процесса обучения (степень владения компетенциями по школьным дисциплинам, а также уровень развития личности учащихся).

В 1 классе, показатели качества и другие формы оценки в журнале не фиксируются. Каждый учащийся должен иметь оценочное портфолио, в котором собираются письменные работы, карточки оценивания, самооценивания, тесты, пробы, прямо доказывающие зарегистрированные школьные достижения. Педагоги должны иметь оценочное портфолио класса, в котором периодически, по необходимости, собираются использованные методы, различные материалы, доказывающие успеваемость учащихся. Могут быть сетки оценивания по названным компетенциям, диаграммы, карточки наблюдений и т.д. Для мониторинга оценивания школьных результатов каждого учащегося учитель систематически ведет учет специфических способностей, проявляемых по каждой школьной дисциплине. Формы и способы фиксировать школьные результаты определяются учителем независимо, на свой выбор.

Во втором, в третьем и в четвертом классе текущее оценивание будет осуществляться через дескрипторы, итоговое – руководствуясь таблицей *Corelarea criteriilor, a descriptorilor*

și a calificativilor cu tipurile de evaluare utilizate în clasele 1, 2, 3, 4 данного методического письма.

При проведении работы по формированию специфических компетенций по Русскому языку и литературе у учащихся I-IV классов следует руководствоваться всеми рекомендациями, которые были даны на 2013-2014, 2014-2015, 2015-2016 и 2016-2017 год в методическом пособии *Organizarea procesului educațional în învățământul preșcolar, primar și secundar general*

3.2.4. Учебные материалы

1. Букварь: Учебник русского языка и литературы для 1 кл. /Егения Новак, Татьяна Рассказова, Ольга Попова; ред. Валентина Рыбалкина; М-о просвещения Респ. Молд. – Ed. Revizuită. – Кишинэу: Arc, 2013 (Combinatul Poligrafic). – 144 p.
2. Родное слово: Русский язык: Учебник для школ с обучением на русском языке : 1 класс / Г.Д.Дрозд, В.Ф.Плешка. [Кишинёв]: – Lyceum, 2015 (F.E.-P. ”Tipografia Centrală”). – 84 p.
3. Русский язык: учеб. для 2 кл./ Т.В.Рассказова, Т.Н.Михайлова; Min. Educației al Rep. Moldova. – Ch.: Î.E.P. Știința, 2015 (Tipografia ”BALACRON” SRL). – 200 p.
4. Русский язык: Учебник для 3 кл./ Т.В.Рассказова, Т.Н.Михайлова; Min. Educației al Rep. Moldova. – Ch.: Î.E.P. Știința, 2016 (Tipografia ”BALACRON” SRL). – 200 p.
5. Родное слово: Русский язык 4 кл. Учеб. для шк. с обучением на русск. яз. / Г.Д.Дрозд, О.Ф.Бородаева, О. Куртева. – Ch.: Vector, 2013 (Tipogr.). – 224 стр.

3.3 MATEMATICĂ

3.3.1. Suportul didactic

Pentru realizarea procesului didactic la matematică în clasele I-IV în anul de studii 2017-2018, ME al Republicii Moldova a aprobat manualele:

- Ludmila Ursu, Ilie Lupu, Iulia Iasinschi. *Matematică, manual pentru clasa 1*. Editura „Prut”, Chișinău, 2014;
- Ludmila Ursu, Ilie Lupu, Iulia Iasinschi. *Matematică, manual pentru clasa a 2-a*. Editura „Prut”, Chișinău, 2015;
- Ludmila Ursu, Ilie Lupu, Iulia Iasinschi. *Matematică, manual pentru clasa a 3-a*. Editura „Prut”, Chișinău, 2016;
- Ludmila Ursu, Ilie Lupu, Iulia Iasinschi. *Matematică, manual pentru clasa a 4-a*. Editura „Prut”, Chișinău, 2017.

Suporturile didactice auxiliare se vor alege de către învățători în mod judicios, ținând cont de prevederile curriculare, posibilitățile de armonizare cu manualul, specificul clasei de elevi, posibilitățile financiare ale părinților. Aceste suporturi nu sunt obligatorii, iar alegerea lor se va consulta cu managerul pentru învățământul primar. Acesta, la rândul său, va exclude abuzul de suporturi didactice auxiliare, precum nici nu va impune procurarea unor anumite suporturi.

3.3.2. Strategiile de evaluare

Strategiile de evaluare vor fi proiectate și realizate în clasele I-III în baza Metodologiei privind evaluarea criterială prin descriptorii, iar în clasa a IV-a – în baza sistemului de notare 1-10.

Pentru evaluările sumative se vor rezerva câte 2 ore: la prima oră se vor administra probele propriu-zise, iar ora a doua se va rezerva pentru activități postevaluative diferențiate și individualizate (de reînvățare/recuperare, de antrenare, de dezvoltare). Pentru realizarea probelor de evaluare sumativă se pot folosi caietele de teste aferente manualelor aprobate de ME sau alte culegeri de teste elaborate în conformitate cu prevederile curriculumului disciplinar.

Clasa	Evaluări sumative la finele modulelor (sau a unităților secvențiale de conținut):	Total
I	<ul style="list-style-type: none"> • Numerele naturale 0 – 10 • Adunarea și scăderea în centrul 0 – 10 • Numerele naturale 0 – 20. Adunarea și scăderea • Numerele naturale 0 – 100. Adunarea și scăderea 	4
II	<ul style="list-style-type: none"> • Adunarea și scăderea în centrul 0 – 20, cu trecere peste ordin (secvențial) • Adunarea și scăderea în centrul 0 – 100 • Înmulțirea și împărțirea tabelară cu numerele până la 5 (secvențial) • Înmulțirea și împărțirea tabelară • Operații aritmetice în centrul 0 – 100 • Elemente intuitive de geometrie și măsurări 	6
III	<ul style="list-style-type: none"> • Numerele naturale 0 – 1000 • Adunarea și scăderea în centrul 0 – 1000 • Înmulțirea în centrul 0 – 1000 (secvențial) • Înmulțirea și împărțirea în centrul 0 – 1000 • Elemente intuitive de geometrie și măsurări 	5
IV	<ul style="list-style-type: none"> • Numerele naturale în centrul 0 – 1 000 000 • Adunarea și scăderea în centrul 0 – 1 000 000 • Înmulțirea și împărțirea în centrul 0 – 1 000 000 (secvențial) • Înmulțirea și împărțirea în centrul 0 – 1 000 000 • Frații • Elemente de geometrie și măsurări 	6

3.3.3. Formarea capacităților de calcul

Se va acorda o atenție sporită capacităților de calcul. Pentru explicarea procedeele de calcul se vor folosi materialele didactice specifice vârstei elevilor: bețișoare, numărători de poziționare etc. În calculul oral se va accentua folosirea proprietăților operațiilor aritmetice, pentru a favoriza un calcul corect și rapid, dar și pentru a stimula ingeniozitatea elevilor în alegerea procedeele convenabile de calcul. În calculul scris se va spori atenția față de comentarea calculului, deoarece o interiorizare veridică nu poate fi atinsă fără o exteriorizare prin limbaj. Vor fi urmați algoritmi propuși în manuale, iar învățătorii vor atrage o atenție sporită corectitudinii, rigurozității matematice și coerenței modelelor de comentare orală a calculului, oferite la clasă.

În cadrul fiecărei lecții se vor rezerva circa 15 minute pentru calcul oral. În acest scop, se recomandă valorificarea jocurilor didactice, a dictărilor matematice și a interactivității. Ținem să accentuăm valoarea formativă a **jocurilor didactice** ca una dintre cele mai propice metode didactice la vârsta școlară mică, dar și a **dictărilor matematice** ca una dintre cele mai eficiente metode specifice învățământului matematic primar. Se recomandă dictări matematice de diverse tipuri: aritmetice; terminologice; cu determinarea valorii de adevăr; geometrice; grafice; figurative. În formularea sarcinilor pentru dictările matematice se vor utiliza diverse elemente de terminologie matematică, stipulate în conținuturile curriculare. Realizarea dictărilor matematice permite activizarea fiecărui elev și a întregii clase, favorizează nu doar dezvoltarea capacităților de calcul, dar și ridicarea nivelului de cultură matematică a elevilor, îmbogățirea limbajului matematic al acestora etc. Realizând sarcinile, elevii devin mai organizați și mai concentrați, își dezvoltă atenția, capacitățile de receptare a mesajului oral.

Se va asigura învățarea conștientă a cazurilor tabelare de înmulțire și împărțire, excluzând practica păguboasă de a cere memorarea tablei înmulțirii ca temă pentru vacanță, înainte de a o

preda la clasă. Activități pregătitoare pentru predarea-învățarea tablei înmulțirii se vor asigura treptat și sistematic, începând cu semestrul 2 al clasei I, prin diverse modalități ludice pe baza numărării cu startul, finalul și pasul dat: numărare în ștafetă, numărători versificate, jocuri ritmice etc. În cadrul predării tablei înmulțirii în clasa a II-a, învățătorul va asigura învățarea conștientă, stimulând memorarea prin diverse activități atractive. În vederea consolidării, recomandăm pentru vacanța de vară (trecerea în clasa a III-a) proiecte în parteneriat elevi-părinți: realizarea unor postere personalizate cu tabla înmulțirii, ilustrate prin imagini sau desene sugestive.

Nu se vor neglija cazurile speciale: înmulțirea cu un factor 0 sau 1; împărțirea la 1; împărțirea a două numere egale; împărțirea lui 0; împărțirea la 0. Aceeași atenție se va acorda și cazurilor speciale ale împărțirii cu rest (când deîmpărțitul este mai mic decât împărțitorul). Lacunele în însușirea cazurilor speciale ale înmulțirii și împărțirii generează dificultăți în formarea ulterioară a capacităților de calcul, în special la împărțirea în colonită.

La scrierea operației de înmulțire în clasele primare se va folosi semnul „ \times ”, asigurând astfel respectarea particularităților percepției la vârsta școlară mică. Semnul „ \cdot ” se introduce în cadrul unei teme speciale în clasa a V-a, precizându-se situațiile în care acesta se scrie și cele în care se omite.

Atât calculul oral, cât și cel scris trebuie să fie automatizat în clasele primare, constituind o premisă elementară a succesului învățării la treapta gimnazială. În ultimii ani se constată o reducere substanțială a capacităților de calcul oral, ceea ce împiedică ulterior însușirea matematicii. Elevul stopează la calcule și nu reușește să însușească substanța matematică, nu ajunge să guste frumusețea și rafinamentul raționamentelor matematice, să-și cultive motivația pentru studiul matematicii. Astfel, un lucru atât de minor, la prima vedere, în condițiile accesibilității mijloacelor electronice, ca automatizarea calculului mental, poate fi nociv pentru reușita la matematică în clasele mai mari.

3.3.4. Formarea competenței de rezolvare a problemelor

În cadrul lucrului asupra unei probleme simple în clasa I se vor parcurge etapele:

<i>perspectiva cadrului didactic</i>	<i>perspectiva elevului</i>
• Citirea și înțelegerea problemei	• Condiție, întrebare
• Organizarea enunțului în schemă	• Schemă
• Rezolvarea problemei (cu sprijin în obiecte sau desene, prin exercițiu)	• Rezolvare
• Scrierea răspunsului problemei	• Răspuns
• Activități de postrezolvare	

Se recomandă 5 lecturări ale textului problemei, explicite și implicite, de exemplu: citirea model de către învățător și/sau un elev (eventual, explicarea cuvintelor necunoscute); citirea independentă, în vederea identificării condiției și a întrebării problemei, urmată de citirea separată a condiției, apoi a întrebării problemei; citirea independentă în vederea povestirii problemei în cuvinte proprii. Se vor crea situații didactice care vor exclude posibilitatea reproducerii banale a textului problemei, dar vor solicita o interpretare a acestuia, folosind, de exemplu: oferirea unui alt început, povestirea de la persoana întâi, dramatizarea, conversația euristică.

Fie problema: „Ion a cumpărat un caiet de 3 lei. Ce rest din 10 lei trebuie să primească?” Ghidând elevii printr-o suită de întrebări judicioase, se va povesti problema în ordinea desfășurării evenimentelor: „Ion avea 10 lei. A cheltuit 3 lei pentru a cumpăra un caiet. Se întreabă ce rest va primi.” Ca rezultat, identificarea cuvintelor-cheie și realizarea schemei problemei nu vor prezenta dificultăți.

Subliniem necesitatea rezolvării problemelor simple în clasa I, la etapa formării priceperilor rezolutive (în predarea-învățarea problemelor de tipul respectiv), cu sprijin în obiecte sau desene, înainte de scrierea rezolvării prin exercițiu. Astfel se va respecta specificul gândirii concret-intuitive

a elevului de vârstă școlară mică, și doar așa putem asigura eficiența formării competenței de rezolvare a problemelor în clasa I.

Scrierea rezolvării unei probleme simple nu se efectuează nici cu plan, nici cu justificări, deoarece presupune o singură operație – cea corespunzătoare întrebării problemei.

Se va solicita formularea orală a răspunsului problemei, scriind, de regulă, doar răspunsul scurt.

Activitățile de postrezolvare se vor decide, prioritar, în funcție de relevanța în contextul procesului de formare a competențelor de rezolvare sau formulare a problemelor, a competențelor de calcul, a celor de comunicare în limbaj matematic. În cazul problemelor de aflare a unei componente necunoscute a operației (de aflare a unui termen/a descăzutului/a scăzătorului), se recomandă ca activitatea de postrezolvare să releve regula de aflare a componentei respective.

Tipizarea problemelor simple este o competență a învățătorului, elevilor nu li se vor pune sarcini de identificare a tipului unei probleme simple.

În cadrul activității de lucru asupra unei probleme, se va pune accent pe formarea competenței *a învăța să înveți*. Se va strădui ca întrebările care structurează conversația euristică – metoda didactică pe care se focalizează această activitate – să nu conțină într-un mod implicit răspunsurile așteptate, dar să ghideze elevii în construcția propriului raționament rezolutiv.

Succesul formării competențelor de rezolvare a problemelor simple în clasa I este cheia formării competențelor de rezolvare a problemelor compuse în clasele II-IV și reperează comportamentul rezolutiv al copilului.

În cadrul lucrului asupra unei probleme compuse, învățătorul va ghida activitatea elevilor conform următoarelor etape, străduind, de asemenea, asupra formării competenței *a învăța să înveți*:

- 1) Citirea și înțelegerea problemei;
- 2) Organizarea enunțului în schemă;
- 3) Proiectarea rezolvării problemei (prin metoda analitică, sintetică sau analitico-sintetică);
- 4) Scrierea rezolvării (cu plan, cu justificări, prin exercițiu comentat) și a răspunsului (deplin sau scurt);
- 5) Activități de postrezolvare.

O schemă se consideră corectă, dacă prezintă în mod fidel:

- *cuvintele-cheie* ale problemei (în cazul unei situații de problemă dinamică - în ordinea corespunzătoare desfășurării evenimentelor);
- *datele și relațiile cunoscute* în problemă;
- *valorile necunoscute*, fiecare fiind marcată printr-un semn de întrebare (atâtea semne de întrebare, câte operații va conține rezolvarea problemei);
- *valoarea întrebată*, fiind evidențiată prin încercuirea semnelui de întrebare corespunzător.

3.3.5. Formarea competenței de formulare a problemelor

Această competență se preconizează a fi formată în cadrul:

• *activităților de postrezolvare*, în care se solicită modificarea condiției sau a întrebării problemei, astfel încât să se îndeplinească o cerință dată: să se mărească/micșoreze răspunsul într-un mod precizat; să se schimbe operația de rezolvare; să se schimbe numărul de operații în rezolvare; să se admită o altă metodă de rezolvare etc.;

• *unor sarcini speciale de creare a problemelor*, pornind de la: imagine; enunț incomplet; schemă; exercițiu; operații aritmetice; numere; tematică.

În cadrul acestor activități se recomandă aplicarea metodelor și tehnicilor de lucru în grup.

Este necesar ca învățătorul să contribuie la exprimarea corectă a copiilor, orală și în scris, atât din punct de vedere matematic, cât și lingvistic. Compunerea de probleme constituie o premisă reală pentru sporirea rolului formativ al instruirii matematice primare în strânsă corelare cu celelalte discipline de învățământ și cu experiența cotidiană a elevilor.

3.3.6. Însușirea elementelor intuitive de geometrie și măsurări

Rezultatele ultimilor ani au demonstrat un nivel scăzut al însușirii acestor elemente de conținut. Pentru redresarea situației se impune, în primul rând, asigurarea repetării continue pe parcursul anului școlar. Sunt importante în acest scop materialele didactice demonstrative și distributive. Se recomandă valorificarea jocurilor didactice, a contraexemplurilor didactice, a activităților în grup, a celor practice și de explorare/investigare, a proiectelor individuale și de grup.

Efectuarea transformărilor unităților de măsură se preconizează prin două modalități: a) transformarea unităților de măsură a lungimilor prin analogie cu descompunerea zecimală a numerelor naturale (de exemplu: manual, cl. a III-a, p. 112); b) transformarea unităților de măsură în baza cunoașterii relațiilor dintre acestea și a semnificației expresiilor «de ... ori mai mult / puțin» (de exemplu: manual, cl. a III-a, p. 114). Este admisibilă și transformarea unităților de măsură în baza reducerii la unitate.

3.4. ȘTIINȚE

3.4.1. Repere de bază: *Conținuturile scrisorii metodice* la Științe pentru anii de studiu 2013-2014, 2014-2015, 2015-2016, 2016-2017 rămân actuale și pentru anul școlar 2017-2018.

3.4.2. Asigurarea didactică la disciplina Științe în clasele II-IV

Drept suporturi de bază pentru activitățile de predare - învățare - evaluare la Științe în anul de învățământ 2016-2017 vor servi următoarele manualele recomandate și aprobate de Ministerul Educației:

- Clasa a II-a: Galben - Panciuc Z., Galben S., Diaconu S., Botgros I., *Științe*, manual pentru clasa a II-a, Editura Prut, Chișinău, 2015;
- Clasa a III-a: Galben - Panciuc Z., Galben S., Diaconu S., Botgros I., *Științe*, manual pentru clasa a III-a, Editura Prut, Chișinău, 2016;
- Clasa a IV-a: Galben-Panciuc Z., Galben S., Diaconu S., Botgros I., *Științe*, manual pentru clasa a III-a, Editura Prut, Chișinău, 2017.
- Ghidul pentru învățători și părinți: Științe, clasa II, Prut, Chișinău, 2014;
- Ghidul pentru învățători și părinți: Științe, clasa III, Prut, Chișinău, 2014;
- Ghidul pentru învățători și părinți: Științe, clasa IV, Prut, Chișinău, 2014.

Notă: Auxiliarele didactice. Pentru susținerea unui mod personalizat de interpretare a programei, a învățării individualizate, a creativității și inițiativei elevilor învățătorii pot opta, în cunoștință de cauză, pentru unele suporturi auxiliare care răspund cel mai bine necesităților de educație a elevilor săi: *caiete de lucru, culegeri, antologii, ghiduri, manuale digitale, softuri educaționale (de exersare, jocuri educative, de testare, etc.)*. Acestea vor fi selectate de către învățător care va ține cont de aria și conținuturile curriculare, de criteriile generale de calitate: *conținut științific pertinent, caracter nediscriminatoriu, contribuție la optimizarea procesului educațional, limbaj adecvat, tehnoredactare calitativă, concepție, stil, originalitate, notorietatea autorilor*. Achiziționarea auxiliarelor se va face cu acordul și semnătura părinților, cu fixare în procesul verbal al ședințelor prestabilite.

Modificări efectuate în manualul de Științe, clasa a 4-a. Conținuturile teoretice nu au fost modificate semnificativ. Au fost substituite mai multe imagini cu altele pentru ilustrarea mai calitativă și mai veridică a fenomenelor, peisajelor, situațiilor. S-a efectuat un șir de modificări la compartimentul sarcinilor didactice, Paginile de gardă au fost completate cu tabelul competențelor pentru a imprima continuitate cu clasele a 2-a și a 3-a.

3.4.3. Viziunea comună și acțiunea sinergică a cadrelor didactice

Educația, ca și alte domenii, este pe cale de a se schimba radical! Se impune, așadar, o schimbare de mentalitate și în rândurile învățătorilor. A apărut necesitatea de a reconsidera cu responsabilitate și seriozitate activitatea noastră la clasă. Modelele tradiționale de educație neadaptate schimbărilor societății sunt insuficiente pentru pregătirea individului pentru afirmare și adaptare, pentru a deveni un bun cetățean, conștient și responsabil. În realizarea acestui deziderat sunt deosebit de importante *viziunea comună* și *acțiunea sinergică* a cadrelor didactice. *Acțiunea de reconsiderare* în această ordine de idei presupune, în primul rând, o nouă viziune, mai deschisă și mai dispusă la cooperare pentru a produce o schimbare consistentă, durabilă, de calitate.

Pilonii educației secolului XXI. J. Delors (2000) considera că, în sec. XXI, cei patru piloni ai educației sunt: *a învăța să cunoști; a învăța să faci; a învăța să fii; a învăța să conviețuiești.* Al patrulea pilon, *a învăța să conviețuiești*, are drept argument nevoia de apartenență pe care și-a manifestat-o dintotdeauna omul. Așa cum fiecare dintre noi face parte dintr-o comunitate, care se construiește prin aportul persoanelor care o constituie, urmăm un proces de dezvoltare continuă care aduce beneficii evidente pentru fiecare membru al acesteia. Comunitățile: *familia, școala, prietenii, vecinii, echipa de fotbal de cartier sau asociația celor care ocrotesc animalele*, etc., sunt importante pentru că respectă funcția naturală de creștere a vieții, a universului, a pământului, a naturii, asigurându-ne astfel o *conviețuire armonioasă*. Indiferent de mediul în care se află un individ, acesta trebuie să se integreze, să contribuie la dezvoltarea valorilor comunității respective, să-i ajute pe ceilalți membri. În acest context învățătorului îi revin noi sarcini: *de a crea oportunități de formare și dezvoltare a aptitudinilor și abilităților elevilor, necesare pentru a realiza interdependența dintre ei și celelalte persoane din jurul lor.* Disciplina *Științe* oferă un cadru propice pentru desfășurarea diverselor activități care să contribuie la dezvoltarea acestora. Manualele școlare, prin conținuturile și sarcinile propuse, formează și dezvoltă spiritul de *comunitar* (membru al unei comunități). Astfel elevii își cultivă un set de valori și sentimente de grijă față de mediul în care trăiesc, își dezvoltă sensibilitatea la realitățile problemelor din comunitate, învață să ia atitudine pentru a face o schimbare pentru binele întregii comunități. *Care vor fi rolurile învățătorului la orele de Științe?*

Acesta va avea mai multe roluri:

✓ *Expert al actului predare-învățare-evaluare:* documentează, procesează din punct de vedere științific și didactic informațiile pe care le va adapta la particularitățile de vârstă, nevoile individuale, la sistemul de gândire, de înțelegere al elevilor; stabilește pordusele școlare de realizat, elaborând criteriile de performanță; elaborează teste de evaluare cu toate componentele: matricea de specificații, obiective, bareme de corectare

✓ *Agent motivator:* declanșează și întreține interesul elevilor, curiozitatea și dorința lor pentru activitatea de învățare;

✓ *Creatorul situațiilor de învățare* cât mai favorabile pentru atingerea obiectivelor pedagogice proiectate; imaginează strategii de predare-învățare-evaluare care să asigure succesul școlar al fiecărui elev;

✓ *Lider:* conduce un grup de elevi, exercitându-și puterea asupra principalelor fenomene ce se produc; este prieten și confidant al elevului;

✓ *Consilier:* este un observator sensibil al comportamentului elevilor, un îndrumător persuasiv și un sfătuitor al acestora;

✓ *Model:* prin întreaga sa personalitate, prin acțiunile și comportamentul său, este un exemplu pozitiv pentru elevi;

✓ *Manager:* are de-a face cu un tip special de management și anume: „managementul clasei”; supraveghează întreaga activitate din clasă, asigurând consensul cu ceilalți profesori, cu părinții; acesta include toate deciziile și acțiunile solicitate pentru menținerea ordinii în clasă.

3.4.4. Metodologie didactică

• **Învățarea** trebuie să se dezvolte în mod firesc pornind de la premisa „*elevul se dezvoltă prin exercițiile pe care le face și nu prin acelea care se fac în fațalui*”.

• Fortificăm ideea de a desfășura activitățile de Științe, în mare parte, *în afara clasei și chiar a școlii*, aceasta reprezentând o formă atractivă care asigură și echilibrul între activitățile statice și cele dinamice. Un argument *pro* învățării în aer liber este și importanța acesteia pentru creșterea și dezvoltarea armonioasă a copilului de vârstă școlară mică.

• **Caracterul practic-aplicativ al lecțiilor de Științe.** Proiectarea activităților instructiv-educative la disciplină reprezintă o condiție a succesului și a eficienței. Sugerăm învățătorilor să realizeze proiectări personalizate și moderne. O notă originală, dar și utilitate imprimă proiectelor utilizarea *hipertextului* - o metodă de organizare a informațiilor în care datele sunt memorate într-o rețea de noduri și legături, putând fi accesate prin intermediul programelor de navigare interactivă.

• Învățătorul va preveni asimilarea pasivă a cunoștințelor și *va asigura o învățare activă*. Aceasta implică transformarea elevului din spectator în actor al activității științifice. Or, scopul nostru nu este de a pregăti elevul ca pe un cercetător și om de știință, ci ca pe un cetățean apt de utiliza cunoștințele științifice pentru o înțelegere și o participare activă în viața socială. Activitățile din cadrul acestei discipline trebuie să-l provoace pe elev să (re)descopere ceea ce îl înconjoară și ce se întâmplă în jurul său pentru a găsi soluții problemelor cărora trebuie să le facă față. Pentru aceasta învățătorul va recurge la experimentul simplu, nesofisticat, utilizând materiale din mediul familiar copilului. Manualul școlar, prin rubrica „Acționează!”, îndeamnă la acțiuni concrete – „Fapte, nu vorbe!” (*menținerea ordinii acasă, la școală, în locuri publice; îngrijirea și conservarea mediului din imediata apropiere; adoptarea unui teren din localitate care să fie îngrijit constant: un izvor, o fântână, o stradă sau un drum, intrarea în localitate, etc.*). Faptele elevilor pot adunate în „Pomul cu fapte concrete”, enunțate și apreciate în comun.

3.4.5. Strategii didactice

• **Metodele** vor fi alese în funcție de ritmul de învățare și centrate pe universul copilului, pe structurile sale cognitive și operatorii (documentarea după surse variate, observarea proprie și relatarea celor observate, exercițiul individual, activități care solicită efortul de colaborare, etc.). Atât metodele clasice cu valențe participative (*problematizarea, descoperirea, experimentul, observația, conversația euristică, etc.*), cât și cele stimulative și competitive (*jocul didactic, concursurile, vizita, excursiile didactice, etc.*) folosite pe parcursul activităților ilustrează funcția lor instrumentală: elevul însuși realizează obiectivele, le conștientizează ca finalități proprii. Activitatea de **observare** are o dublă valoare: euristică (*explicarea, descrierea, interpretarea unor fenomene*) și participativă (detectarea și extragerea informațiilor noi prin efort propriu. Aceasta contribuie substanțial la dezvoltarea unor calități comportamentale precum: consecvența, răbdarea, perseverența, perspicacitatea și imaginația, gândirea cauzală, spiritul de observație și de colaborare (observația pe grupe).

• **Utilizarea TIC** (Tehnologia Informației și Comunicației), a softurilor educaționale, manualelor digitale direct în procesul educațional face posibilă realizarea documentării pertinente, experimentelor virtuale, rezolvarea unor teste electronice, etc.

• **Reconsiderarea strategiilor evaluative din perspectiva ECD.** În anul de studii 2017-2018 se va implementa în continuare *Metodologia evaluării criteriale prin descriptori pentru clasele 1-3* și în procesul educațional la disciplina Științe, iar *evaluarea pentru învățare* va constitui baza metodologică a acesteia. Evaluarea criterială prin descriptori în cadrul orelor de Științe va avea un

caracter dinamic, holistic, continuu și complex prin relevarea particularităților individuale ale fiecărui copil în parte. Relevăm faptul că evaluarea s-a extins: de la verificarea și aprecierea rezultatelor (tradițional) - la evaluarea procesului. Deci, vor fi evaluați nu doar elevii, ci și *obiectivele, conținuturile, strategiile, situațiile de învățare, abilitățile și atitudinile*. În acest context se evidențiază necesitatea regândirii, ajustării acțiunilor de evaluare. *Implicarea directă a învățătorului* în conceperea, utilizarea, evaluarea și ameliorarea permanentă a strategiilor didactice utilizate, a situațiilor de învățare, a fișelor de evaluare /autoevaluare /evaluare reciprocă, a fișelor de recuperare va asigura derularea unei învățări de calitate. Recomandăm să se realizeze constant și analiza reflectiv-critică cu formularea judecăților de valoare proprii privind activitatea de evaluare, cultura evaluativă.

- În clasa a III-a, de asemenea, ***nu se vor atribui calificative*** nici în derularea procesului de învățare și nici la evaluările sumative. Recomandăm portofoliile de evaluare pentru elevi care vor fi dovada de înregistrare a perfor-manțelor școlare: lucrările scrise, fișele de evaluare, grile, fișe de autoevaluare, teste, probe etc.

- Învățătorul va avea un registre de evidență a capacităților / competențelor formate în procesul evaluării produselor școlare sau diagrame de monitorizare.

- ***Acțiuni de recuperare***

Prin observarea activității elevilor, dar și în baza analizei și concluziilor de la diverse teste de evaluare am identificat unele dificultăți pe care le întâmpină elevii în procesul de învățare la Științe. Venim cu unele recomandări pentru diminuarea acestora, îndemnând învățătorii să țină sub control orice dificultate observată în procesul de învățare găsind, creând modalități de înlăturare, ameliorare sau îmbunătățire.

Dificultăți de învățare frecvente	Recomandări pentru ameliorare, îmbunătățire, dezvoltare
<ul style="list-style-type: none"> • Interpretarea schimbărilor care se pro-duc în lumea vie; 	<ul style="list-style-type: none"> - Utilizarea terminologiei științifice în activitatea practică de către elevi, evitând limbajul încărcat cu structuri sintactice complicate; - folosirea și dezvoltarea strategiilor de memorare și recuperare a informațiilor utile; - Utilizarea echipamentelor informatice (TIC) în calitatea lor de documentare și de instrumente ale comunicării;
<ul style="list-style-type: none"> • Indicarea similitudinilor și diferențelor dintre corpuri pe baza observațiilor proprii; • Compararea rezultatelor în urma experiențelor cu propriile estimări; • Identificarea relațiilor între părțile componente ale unui sistem din natură; 	<ul style="list-style-type: none"> - <i>exerciții de analiză și sinteză prin care să se discearnă potrivirile sau nepotrivirile;</i> - stimularea gândirii divergente. Exemple: ”Cum explicați?”, ”Ce relații există între...?”, ”Cum s-ar putea ajunge la...?”, ”Ce s-ar întâmpla dacă...?”, etc... - evaluarea formativă permanentă a elevilor care să permită evitarea acumulării greșelilor și lacunelor;
<ul style="list-style-type: none"> • Înregistrarea grafică a observațiilor unor fenomene și procese în mediul înconjurător; • Argumentarea unei afirmații sau negații în urma 	<ul style="list-style-type: none"> - <i>excursiile, plimbările de studiu vizitarea expozițiilor, muzeelor, lărgesc câmpul fanteziei copiilor, acestea fiind surse semnificative de observare, de documentare, colectare de date;</i> - puncte importante după care elevii își vor înregistra observațiile: <i>data, tema, titlul observației /experimentului, materialele și instrumentele folosite, simple ipoteze (dacă</i>

<p>unor observații, investigații;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Descrierea relațiilor între sisteme din mediul înconjurător; • Redactarea textelor științifice; 	<p><i>sunt), etapele, rezultatele și concluziile.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - apelarea la secvențializarea acțională clară; - folosirea unor tehnici variate de argumentare și gândire critică în diverse contexte. De exemplu: „Raportarea unui caz particular la o afirmație”, „Sprijinirea unei aserțiuni”, „Tehnica eliminării alternativelor”, „Argumentarea relațiilor cauză-efect”, „Argumentul autorității (oamenii de știință, strămoșii, etc.)”, „Contrargumentarea în 4 pași: 1. „Vorbitorul X spune/afirmă că...”, 2. „Dar nu sunt de acord. Iată ideile mele:...” 3. „Pentru că /deoarece...”, 4. ”: „De aceea..., Întrucât..., În concluzie...(concluzie realizată, de obicei, prin comparație”. - sintetizarea recapitulativă a celor realizate; - actualizarea permanentă a cunoștințelor anterioare;
<ul style="list-style-type: none"> • Rezolvare de probleme 	<ul style="list-style-type: none"> - folosirea limbajului științific pentru a transmite idei, experiențe și sentimente în legătură cu o problemă concretă; - rezolvare unei probleme pe baza demersului algoritmic; - exerciții care solicită independența în gândire, a exprimării, a spiritului creativ; - stimularea participării active și a muncii independente a elevilor în lecție.

3.5. EDUCAȚIA MORAL-SPIRITUALĂ

3.5.1. Repere de bază. În conformitate cu Planul-cadru de învățământ 2017-2018 și a Curriculumului școlar clasele I-IV, disciplina *Educația moral-spirituală* este obligatorie pentru treapta primară de învățământ, fiind rezervată pentru aceasta câte o oră săptămânal.

3.5.2. Predarea-învățarea-evaluarea din perspectiva formării competențelor

Educația moral-spirituală se va sprijini pe toate valorile morale, artistice, estetice, sociale etc. achiziționate/cunoscute la celelalte discipline școlare. În cadrul orelor de Educație moral-spirituală se va urmări formarea unor comportamente legate de inițierea în valorile moral-spirituale, tradițiile naționale, stabilirea relațiilor interpersonale pozitive.

În cadrul orelor de Educație moral-spirituală va fi promovată o pedagogie activă și participativă axată pe asigurarea șanselor egale fiecărui copil; crearea unui mediu școlar în care fiecare elev se simte în siguranță; promovarea unui învățământ diferențiat; inițierea elevilor în arta unei comunicări eficiente; acceptarea diversității caracterelor și a independenței de spirit, favorizând colaborarea dintre toți membrii colectivului școlar.

Activitatea în baza Curriculumului EMS vizează proiectarea și desfășurarea procesului educațional, care are în vedere promovarea prin toate formele și dimensiunile educației a unui referențial axiologic ce include:

- Valori general-umane: viață, adevăr, bine, frumos, dreptate, libertate, egalitate, sacru etc.
- Valori naționale: țara, poporul, simbolica statului (imn, stemă, drapel), limba națională, conștiința națională, istoria națională, cultura națională, credința, tradițiile, arta populară etc.
- Valori educaționale stabilite pe dimensiunile educației: intelectuale, morale, estetice, fizice, tehnologice etc.
- Valori curriculare stabilite pe arii curriculare și/sau discipline: obiective, conținuturi, tehnologii etc.
- Valori instrumentale: competențe-cheie de tip transversal/transcurricular, general/pe trepte de învățământ, disciplinar etc.
- Valori colective: ale clasei, ale grupului de elevi, ale grupurilor sociale, ale familiei etc.

- Valori individuale, care sunt definatorii pentru orice ființă umană: identitatea, familia, credința, prietenii, educația, preferințele, dragostea, cariera etc.

Conștiința moral-spirituală a elevilor va fi dovedită de atitudini, comportamente/competențe și cunoștințe cu privire la semnificația unor concepte și norme din sfera valorilor umane.

Reușita implementării disciplinei *Educația moral-spirituală* s-ar traduce prin: a fi conștient motivat și activ pentru promovarea valorilor general-umane: *adevăr, bine, bunătate, pace, patriotism, credință, înțelepciune, toleranță, dreptate, spirit de cooperare, încredere în virtuți*.

La disciplina Educația moral-spirituală se va încuraja dezvoltarea unei metodologii centrate pe elev; utilizarea unor strategii cooperative, socializante axate pe respect reciproc; atitudine pozitivă, toleranță etc.

În cadrul orelor de Educație Morală și Spirituală activitatea elevilor **nu se notează**. În rezultatul evaluării se va evalua gradul de integrare a elevilor: *acceptare, respect*; gradul de sociabilitate; gradul de participare – *cooperare*; gradul de implicare – *inițiativă și creativitate*.

Procesul educațional la disciplina Educația moral-spirituală se va desfășura în baza Curriculumului de Educație moral-spirituală, a manualelor în vigoare de Educație Moral-spirituală, precum și a altor resurse didactice selectate de către cadrele didactice, care contribuie la realizarea competențelor specifice și a finalităților prevăzute de Curriculum după cum urmează:

3.5.3. Asigurarea didactică la disciplina *Educație moral-spirituală* în clasele I-IV.

1. Cara A., Niculcea T. Educație moral-spirituală Manual, clasa I, Univers Pedagogic, 2007;
2. Niculcea T., Cara A. Educație moral-spirituală, Manual, clasa I, Lyceum, 2014;
3. Cara A., Niculcea T., Prisăcaru L. Educația moral-spirituală, Manual, clasa II, Lyceum, Chișinău, 2003;
4. Cara A., Prisăcaru L. Educația moral-spirituală, Manual, clasa III, Lyceum, Chișinău, 2003;
5. Cara A., Niculcea T., Educația moral-spirituală, Manual, clasa IV, Lyceum, Chișinău, 2004;
6. Cara A., Niculcea T., Educație moral-spirituală. Ghidul profesorului, Univers Pedagogic, 2006;
7. Cara A., Niculcea T. Ghid de implementare a curriculumului modernizat pentru treapta primară, Chișinău, 2011;

Cara A., Niculcea T. Ghidul învățătorului, Educația moral-spirituală, clasele I-IV, Chișinău, 2016 (www.edu.gov.md/Învățămînt_general/Curriculum).

3.6. PROGRAMUL EDUCAȚIONAL DE ALTERNATIVĂ PAS CU PAS

Programul Educațional *Pas cu Pas* este de alternativă și exprimă un pluralism ce pune în practică concepția democratică asupra educației. Privit la început cu reticență, acesta a ajuns astăzi a fi apreciat de cei mai mulți dintre cei implicați în actul educațional.

Cadrele didactice care aplică metodologia acestui program îndeplinesc standardele internaționale *Pas cu Pas* care nu sunt în discordanță cu standardele naționale. În realizarea curriculumului cadrele didactice se orientează după cele șapte domenii de interes:

- Interacțiunile
- Familia și comunitatea
- Incluziunea, diversitatea și valorile democratice
- Evaluarea și planificarea
- Strategiile didactice

- Mediul de învățare
- Dezvoltarea profesională

Principiile programului Pas cu Pas se bazează pe teoriile unor pedagogi celebri, precum *Jean Piaget, Eric Erikson și L.S. Vâgotsky* și pleacă de la ideea că elevul mic învață activ despre lumea înconjurătoare pe care o percepe ca pe un tot întreg și nu ca pe fragmente dispersate.

Procesul educațional planificat și realizat din perspectiva multiplelor inteligențe, stilului și ritmului de învățare, condiționează centrarea pe copil și individualizarea, facilitează interacțiunea cu lumea, asigură și susține succesul în auto-exprimare, consolidează imaginea de sine și sentimentul de competență.

Este important ca învățătorul să creeze un mediu bine structurat în sala de clasă. Centrele de activitate să fie delimitate și etichetate. Acestea nu sunt doar o acumulare de materiale didactice. De o importanță majoră sunt activitățile și sarcinile în cadrul centrelor. Reorganizarea mediului de învățare sporește calitatea și complexitatea sarcinilor propuse. Pedagogul va asigura echilibrul între experiențele de învățare individuale, în grupuri mici și în grupuri mari în cadrul tuturor disciplinelor școlare.

Mediul educațional depășește noțiunea de spațiu fizic. Învățătorul îi ghidează pe elevi să utilizeze rațional și eficient toate resursele de care dispun.

Pentru o mai bună înțelegere recomandăm studierea *Ghidului pentru promovarea principiilor unei pedagogii de calitate* **Cum aplicăm teoria în practică.**

În scopul evaluării și autoevaluării cadrului didactic poate aplica cu succes *Instrumentul de dezvoltare profesională pentru îmbunătățirea calității practicilor educaționale în grupe și clase de copii.* Cât și participarea la cursurile de formare continuă organizate de Programul *Pas cu Pas*, accesarea site-ului www.pascupas.md.

Unicitatea Programului Pas cu Pas constă în:

- Mediul educațional organizat pe centre de activitate care stimulează interacțiunile și învățarea reciprocă;
- Deplasare accentelor de pe produs pe proces (e apreciat nu doar rezultatul obținut de elev, dar și efortul depus în realizarea unei sarcini);
- Evaluarea autentică în egală măsură a achizițiilor academice, cognitive cât și a celor socio-afective;
- Aplicarea unei varietăți de instrumente(portofoliul, mapa elevului, observarea, interviul, testele, prezentarea, evaluarea în bază de criterii, chestionarele etc..) care sunt utilizate echilibrat pentru o evaluare complexă;
- Depășirea limitei unui singur manual;
- Implicarea elevilor și părinților în procesul de evaluare și planificare;
- Promovarea învățării integrate, semnificative și experiențiale la toate disciplinele școlare;
- Activitatea de învățare în grup și Activități tematice;
- Experiență în promovarea mentoratului individual și de grup.

Activitatea de învățare în grup creează o predispoziție de învățare pentru toată ziua, subiectele fiind selectate din observările zilnice ale cadrului didactic și necesităților de formare ale copiilor, problemele cu care se confruntă, care vor reflecta aspecte ce contribuie la formarea competențelor de autocunoaștere, autorealizare, soluționare de conflicte, interacțiuni pro-sociale, fiind abordate într-un mod interactiv. Spre exemplu: *Migrează doar păsările? Care este valoarea ascunsă a hainelor ieftene? Mijloacele de transport utilizate în diferite părți ale lumii și efectele lor? Care este valoarea banului muncit? Cum s-a schimbat în timp peisajul local? Care este calitatea apei din localitate? Cum putem ajuta o persoană aflată în dificultate? Cum deficitul de apă poate fi evitat în viitor? Cum ne comportăm în cantină? Cum depășesc o situație de conflict, Ce fac pentru a menține curățenia din clasă, școală? Cum să ne gestionăm emoțiile etc..*

În registru va fi notată tema principală a discuțiilor, fără a fi indicată tema pentru acasă.

În cadrul acestei ore se va rezerva timp pentru rubrica *noutăți*, care nu se vor limita la informații enciclopedice. Scopul urmărit este de a forma la elevi competențe de a relaționa adecvat, de a adresa întrebări relevante, de a asculta activ, de a găsi soluții potrivite în anumite situații.

Activitățile tematice trebuie să fie axate pe o temă selectată după interesul copiilor, care ar avea un **caracter aplicativ** și care ulterior pot fi extinse în proiecte fie individuale sau de grup. Durata unei activități tematice nu va depăși **două luni de zile**, iar la finele acesteia se va face o prezentare în fața părinților sau colegilor, modalitatea fiind selectată de ei înșiși. Aceasta poate fi: o prezentare de carte, de proiecte, excursie ghidată, expoziție, dramatizare, concurs, prezentarea experimentelor etc.

Activitatea tematică sau proiectele nu vor înlocui disciplinele de bază, ci vor încuraja creativitatea elevilor, capacitatea de a colabora în grup, dezvoltând atitudinea în învățare prin menținere interesului și dezvoltarea abilităților sociale.

Etapele Planificării Activității tematice sunt:

- *Evaluarea inițială* în baza graficului ***Ce știu? Ce vreau să știu? Cum putem afla?***
- *Planificarea în rețea* în care se pot implica și alți parteneri educaționali;
- *Selectarea competențelor curriculare* pe disciplinele care se pretează la tema dată;
- *Evaluarea finală* – modalitatea de finalizare fiind propusă de elevi.

În clasele *Pas cu Pas*, părinții sunt bineveniți în sălile de studiu pentru a-și vedea copilul în activitate, pentru a-l observa cum relaționează cu semenii săi, cum răspunde, cum formulează întrebări în scopul acordării ajutorului necesar cât și a determinării nivelului de dezvoltare a copilului.

În procesul colaborării cu părinții, aceștia își asumă diverse roluri: de asistent didactic, de evaluator, de expert, consultant și sunt încurajați să se implice și în procesul de evaluare, deoarece părintele rămâne a fi un exemplu demn de urmat pentru copilul său.

Evaluarea în cadrul Programului Pas cu Pas

Scopul principal al evaluării este de a identifica nivelul de dezvoltare al fiecărui elev în parte și a facilita învățare lui, monitorizând progresul.

Elevii trebuie obișnuiți să se autoevalueze, acest lucru le permite să devină autocritici și independenți. Ei vor reflecta asupra muncii lor, vor găsi căi de îmbunătățire, anume acest lucru constituie partea integrantă a evaluării calitative. Evaluarea continuă și calitativă îl motivează pe copil să învețe. Problema la care trebuie să se identifice soluții este capacitatea de a-l învăța pe elev să învețe, prin analiza propriilor practici, schimbarea modului de a gândi, de a acționa, de a selecta conținuturile și strategiile de lucru.

Necesită îmbunătățiri lucrul asupra portofoliului elevului, deoarece acest instrument de evaluare trebuie aplicat permanent. Elevii vor argumenta alegerea unei sau altei lucrări și vor nota acest lucru. Periodic cadrele didactice vor rezerva timp și împreună vor selecta criteriile de prezentare a portofoliilor copiilor în fața colegilor în funcție de vârsta elevilor. Tot împreună cu elevii vor fi elaborate și criteriile sau descriptorii de evaluare a unor lucrări scrise sau orale, respectând principiile accesibilității și continuității.

Procesul de **evaluare continuă** a elevilor solicită mult efort și corectitudine din partea cadrului didactic, prevede acumularea de informații, luarea de notițe, apoi întocmirea unui raport de activitate pentru fiecare elev, care ulterior este prezentat părinților, în scopul cunoașterii punctelor forte și aspectelor care *necesită îmbunătățire*.

Monitorizarea progresului elevului sub diferite aspecte: *comunicarea orală, prezentările, proiectele, interacțiunile, calitatea pregătirii temelor, inițiativa și nivelul de implicare* se va face în baza observărilor și luare de notițe care sunt indispensabile pentru evitarea interpretărilor și aprecierilor subiective.

Fiind documentate acestea sporesc credibilitatea și obiectivitatea procesului de evaluare reflectate în *Raportul de activitate* anual și la sfârșit de semestru.

În **registru** la sfârșit de semestru și an școlar pentru fiecare disciplină și la pagina *Evidența reușitei școlare* cât și în **Dosarul elevului** pentru fiecare disciplină se va înregistra **admis**.

În rubrica *Disciplina*, din Dosarul elevului, în spațiile libere vor fi înregistrate disciplinele: **Activități de învățare în grup** și **Activități tematice**.

Părinții iau cunoștință cu *Raportul de activitate* la sfârșit de semestru și an școlar, în care sunt prezentate succesele elevilor raportate la competențele curriculare. Acest raport nu trebuie să fie voluminos, însă suficient de relevant despre progresele elevului în el nu sunt indicate rezultatele evaluării naționale.

Pe site-ul Programului puteți găsi și plasa materiale proprii care ar reflecta bunele practici în scopul diseminării experiențelor reușite.

Cercetările arată că **pedagogii competenți** nu consideră învățarea copilului doar ca un rezultat al punctelor forte și al capacităților personale ale copilului. Ei țin cont de diferențele individuale și recunosc propriul potențial în obținerea rezultatelor învățării copiilor. Responsabilitatea privind dezvoltarea copilului revine în egală măsură cadrelor didactice și familiei.

Referințe bibliografice/webografice:

1. Codul Educației al Republicii Moldova, Chișinău 2014, nr.152 din 17.07.2014, Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr.319 – 324, art.nr.614 din 23.11.2014
2. Metodologia privind implementarea evaluării criteriale prin descriptori în clasa I. Instrucțiune metodică pentru cadrele didactice. http://edu.gov.md/sites/default/files/reg-metodologia_privind_evaluarea_criteriala_prin_descriptori.pdf
3. Curriculum școlar, Clasele I-IV, Chișinău, 2010; 192p.
4. Metodologia privind implementarea evaluării criteriale prin descriptori în clasa I. Instrucțiune metodică pentru cadrele didactice. http://edu.gov.md/sites/default/files/reg-metodologia_privind_evaluarea_criteriala_prin_descriptori.pdf
5. Curriculum școlar, Clasele I-IV, Chișinău, 2010; 192p.
6. Bocoș M. Instruire interactivă. Repere pentru reflecție și acțiune. Cluj- Napoca: Editura Presa Universitară Clujeană, 2002.
7. Cartaleanu T., Ghicov A. Predarea interactivă centrată pe elev. Ghid metodologic. Chișinău: Știința, 2007. 60p.
8. Chicu V., Dandara O., Goraș-Postică V., Guțu VI., Solcan A., Solovei R., Șevciuc M. Educația centrată pe cel ce învață. Ghid metodologic. Chișinău: CEP USM, 2009. 134 p.
9. Cosovan O., Ghicov A. Evaluarea continuă la clasă. Ghid metodologic. Chișinău: Știința, 2007. 60p.
10. Gantea I., Marin M., Marin E. și alții. Perspective de modernizare a standardelor și a curriculumului școlar în învățământul primar // Modernizarea standardelor și curricula educaționale – deschidere spre o personalitate integrală. Comunicări la Simpozionul Științific Internațional (22-23 octombrie, 2009, Chișinău). Chișinău: IȘE, 2009, p. 67-71.
11. Pamfil, A., Limba și literatura română în gimnaziu. *Structuri didactice deschise*. Editura Paralela 45 Educațional, București, 2004.
12. Pogolșa, L., Marin, M. (coord. șt.) Marin, M., Gaiciuc, V., Achiri, I., Popovici, A., State, D., Agafian, R. *Evaluare criterială prin descriptori în învățământul primar. Clasa I. Ghid metodologic*. IȘE, Chișinău, 2015, 86p.

GLOSAR de TERMENI DIDACTICI

În învățământul primar, cadrele didactice vor folosi următorul glosar de termeni cu următoarele sensuri.

- **metodologia didactică**, totalitatea metodelor utilizate de o știință. „Metodologia didactică semnifică ansamblul metodelor și procedeele utilizate în procesul de instruire având la bază o concepție unitară cu privire la actul de predare-învățare, principiile și legile care-l guvernează.” Pune la dispoziția celui interesat precizări cu privire la natura, funcțiile și clasificările metodelor.
- **tehnologia didactică** desemnează demersul întreprins de profesor în vederea aplicării principiilor învățării într-o situație practică de instruire. Conceptul de tehnologie este explicat în două feluri:
 - sens restrâns-ansamblul mijloacelor audio-vizuale utilizate în practica educativă.
 - sens larg-ansamblul structurat al metodelor, mijloacelor de învățământ, al strategiilor de organizare a predării.
- **metoda**, modul optimal de organizare al acțiunii de instruire, în măsură să îmbine eforturile profesorului și ale elevilor; este un plan de acțiune, o succesiune de operații realizate în vederea atingerii unui scop, un instrument de lucru în activitatea de cunoaștere, de formare și dezvoltare a abilităților
- **procedeul didactic**, este „o particularizare sau o componentă a metodei; procedeele didactice sunt practice (soluții didactice practice) însoțite, după caz, de tehnici și mijloace didactice, pentru realizarea metodelor didactice“
- **tehnica didactică**, presupune „îmbinarea mai multor procedee didactice ca soluție practică însoțită de mijloace pentru realizarea activităților didactice“
- **strategia didactică**, reprezintă o linie de orientare pe termen lung privind organizarea educației, un ansamblu complex de metode, tehnici, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, pe baza cărora profesorul elaborează un proiect de lucru cu elevii, în vederea realizării eficiente a învățării. ea semnifică un anumit mod de a concepe organizarea învățării, un anumit fel de a pune elevul în contact cu materialul studiat, de a monitoriza parcursul de învățare al acestuia, în condiții de maximă eficiență.
- **evaluare**, analiza informației provenite din produsele elevilor.
- **evaluare criterială** prin descriptori, evaluare a rezultatelor școlare, care specifică nivelul performanțelor individuale ale elevului în raport cu competențele urmărite; reprezintă un sistem de eficientizare permanentă și diferențiată a învățării, predării și evaluării prin inserția criteriilor și descriptorilor.
- **descriptori**, criterii calitative de evaluare care descriu modul de manifestare a competențelor elevului și permit determinarea gradului de realizare a acestora (minim, mediu, maxim); indicatori operaționali direct, observabili în comportamentul performanțial al elevilor și la nivelul rezultatelor și produselor activității concrete a acestora); descriu și apreciază calitatea produsului evaluat. În conformitate cu nivelul atins, descriptorii permit acordarea de calificative (suficient, bine, foarte bine);
- **criterii de evaluare** sunt seturi de calități importante care se regăsesc în produsele învățării și care trebuie să se prezinte ca un sistem; „criteriu = calitate a procesului și produsului învățării de către elev”.
- **criterii de succes** reprezintă criteriile de evaluare adaptate la nivelul exprimării elevului, formulat la persoana întâi singular.
- **calificativ**, formă convențională ce exprimă nivelul de congruență dintre performanța școlară a copilului și competențele curriculare, iar modalitatea de codare nu este una cifrică, ci una bazată pe formulări lingvistice de genul „foarte bine”, „bine”, „suficient” etc.

- **obiectiv de evaluare**, verigă în lanțul operațiunilor de organizare a oricărei forme de control în procesul educațional. Este un obiectiv formulat special pentru desfășurarea evaluării și prevede o descriere calitativă și cantitativă a operațiilor intelectuale pretinse drept dovadă de atingere a obiectivelor cursului per ansamblu sau a obiectivelor unui eveniment didactic.
- **strategia de evaluare**, ordonarea metodelor utilizate, organizarea formelor de evaluare.
- **metoda de evaluare**, calea prin care i se oferă elevului posibilitatea de a-și demonstra cunoștințele.
- **instrument de evaluare**, parte a metodei, prin care se concretizează opțiunea învățătorului pentru măsurarea performanțelor.
- **test**, probă; materialul cu ajutorul căruia se efectuează această probă.
- **item**, sarcina de lucru + formatul acesteia + răspunsul așteptat.
- **formă de evaluare** (orală, scrisă, practică).
- **tip de evaluare**: inițială, formativă (interactivă, punctuală, pe etape), sumativă.
- **evaluare non-instrumentală**, feed-back (tipul: emoțional, de conținut, de activitate).
- **proiectare de lungă durată**, macroproiectare.
- **proiectare de scurtă durată**, proiectarea lecției.

Nu contează cât de mult cunoști, muncești, căci niciodată nu va fi destul de bine. Este timp pentru perfecțiune. (E. Murphy)

Grupul de autori:

Valentina GAICIUC, consultant principal, Ministerul Educației

Mariana MARIN, dr. în pedagogie, conf. univ., IȘE

Ludmila URSU, dr. în pedagogie, conf. univ., șef catedră Pedagogia învățământului primar, UPS „Ion Creangă” din Chișinău

Галина ДРОЗД, доктор педагогических наук

Тамара ДЕМЧЕНКО, ТЛ «Александр Пушкин», учитель начальных классов, высшая дидактическая степень

Оксана КУРТЕВА, доктор педагогических наук, заведующая кафедрой педагогики Комратского Госуниверситета

Zinaida GALBEN-PANCIUC, lector superior IȘE, învățătoare, grad didactic superior

Angela CARA, doctor în pedagogie, conf. cerc., IȘE

Valentina LUNGU, metodist-coordonator al Programului Pas cu Pas